

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PAOLA MENGOZZIHO
přednesené dne 28. ledna 2010¹

I – Úvod

1. Touto žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, která byla podána rozhodnutím ze dne 1. října 2008, Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) (Německo) žádá o výklad čl. 6 odst. 1 druhé věty a čl. 6 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku².

2. Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V. (dále jen „žalobce v původním řízení“) a Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH (dále jen „žalovaná v původním řízení“), v rámci kterého se žalobce v původním řízení domáhá toho, aby žalované v původním řízení bylo uloženo, aby se v případě odstoupení od smlouvy zdržela od spotřebitelů požadovat náklady na dopravu zboží.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Úř. věst. L 144, s. 19; Zvl. vyd. 15/03, s. 319.

II – Právní rámec

A – Právo Společenství

3. Čtrnáctý bod odůvodnění směrnice 97/7 stanoví:

„vzhledem k tomu, že spotřebitel nemá před uzavřením smlouvy možnost výrobek skutečně vidět nebo se ujistit o charakteru poskytované služby; že nestanoví-li tato směrnice jinak, mělo by existovat ustanovení o právu odstoupit od smlouvy; že nemá-li mít toto právo pouze formální charakter, pak náklady, které nese při uplatnění práva odstoupit od smlouvy spotřebitel, musí být omezeny na skutečně vynaložené náklady spojené s vrácením zboží; že právo odstoupit od smlouvy nesmí mít právní účinky na práva spotřebitelů podle vnitrostátních předpisů, zejména s ohledem na převzetí vadných výrobků a služeb nebo výrobků a služeb neodpovídajících popisu uvedenému v nabídce takových

výrobků a služeb; že je věcí členských států, aby stanovily další podmínky a opatření pro uplatnění práva odstoupit od smlouvy.“

s vrácením zboží. Vrácení zboží musí být uskutečněno co nejdříve, nejpozději však do 30 dnů.“

4. Článek 6 odst. 1 a 2 uvedené směrnice, nazvaný „Právo odstoupit od smlouvy“, stanoví:

5. Článek 14 směrnice 97/7, nazvaný „Minimální doložka“, uvádí:

„1. V případě jakékoli smlouvy uzavřené na dálku musí být spotřebiteli poskytnuta lhůta alespoň sedmi pracovních dnů, v rámci které může od smlouvy odstoupit bez sankcí a bez uvedení důvodu. Jedinou platbou, která může být po spotřebiteli požadována, jsou skutečně vynaložené náklady spojené s vrácením zboží.

„Členské státy mohou v oblasti působnosti této směrnice zavést nebo ponechat v platnosti přísnější ustanovení slučitelná se Smlouvou za účelem zajištění vyššího stupně ochrany spotřebitele. Taková ustanovení mohou s náležitým ohledem na Smlouvu obsahovat v případech obecného zájmu zákaz uvádět na trh na jejich území prostřednictvím smluv uzavřených na dálku některé druhy zboží a služeb, zejména léčivých přípravků.“

[...]

B – Vnitrostátní právo

2. Uplatnil-li spotřebitel právo odstoupit od smlouvy podle tohoto článku, je dodavatel povinen bezúplatně vrátit částky zaplacené spotřebitelem. Jedinou platbou, jejíž zaplacení může být po spotřebiteli požadováno, jsou skutečně vynaložené náklady spojené

6. Ustanovení § 312d německého občanského zákoníku (Bürgerliches Gesetzbuch, dále jen „BGB“), nazvaného „Právo na odstoupení od

smlouvy a vrácení u smluv uzavřených na dálku“, stanoví:

právo náleží ze zákona, musí být v případě odstoupení vrácena přijatá plnění a vydány získané užítky.

„1. Spotřebitel má v případě smlouvy uzavřené na dálku právo na odstoupení od smlouvy podle § 355. Místo práva na odstoupení může být spotřebiteli u smluv o dodání zboží poskytnuto právo na vrácení podle § 356.

2. Dlužník je povinen namísto vrácení plnění nebo vydání užitek zaplatit náhradu, jestliže:

1) je vrácení nebo vydání vyloučeno z důvodu povahy toho, co bylo získáno,

2. Odchylně od § 355 odst. 2 první věty nepočíná běh lhůty pro odstoupení od smlouvy, splněním informačních povinností podle § 312c odst. 2, při dodání zboží přede dnem jeho doručení adresátovi, při opakovaném dodání zboží stejného druhu přede dnem doručení první dílčí dodávky a u služeb přede dnem uzavření smlouvy.“

2) obdržanou věc spotřeboval, převedl, zatížil, zpracoval nebo přeměnil,

7. Ustanovení § 346 odst. 1 až 3 BGB, nazvaného „Účinky odstoupení od smlouvy“, zní následovně:

3) obdržaná věc se opotřebovala nebo zanikla; opotřebení způsobené užíváním věci k zamýšlenému účelu však není bráno v úvahu.

„1. V případě, že si smluvní strana ve smlouvě vyhradila právo odstoupení nebo jí takové

Stanoví-li smlouva protiplnění, musí být toto protiplnění základem pro výpočet náhrady; má-li být náhrada zaplácena za výhodu

vyplývající z poskytnuté půjčky, lze prokázat, že hodnota výhody byla nižší.

8. § 347 odst. 2 BGB, nazvaný „Užívání po odstoupení od smlouvy“, uvádí:

3. Povinnost zaplatit náhradu neexistuje:

- 1) jestliže se vada opravňující k odstoupení od smlouvy stala zjevnou až během zpracování nebo přeměny věci,

„2. Jestliže dlužník věc vrátí, jestliže zaplatí náhradu nebo jestliže povinnost zaplatit takovou náhradu podle § 346 odst. 3 bodů 1 nebo 2 neexistuje, vrátí se mu nezbytné náklady, které vynaložil. Jakýkoli jiný výdaj musí být vrácen, přispěl-li k obohacení věřitele.“
- 2) v rozsahu, v němž věřitel odpovídá za opotřebení nebo zánik nebo v němž by škoda nastala stejně tak i u něj,

9. § 355 BGB, nazvaný „Právo na odstoupení u spotřebitelských smluv“, stanoví:
- 3) jestliže v případě práva na odstoupení od smlouvy ze zákona nastalo opotřebení nebo zánik na straně oprávněné osoby, ačkoliv vynaložila stejnou péči, jakou běžně vynakládá ve vlastních záležitostech,

„1. Jestliže zákon přiznává spotřebiteli právo na odstoupení od smlouvy podle tohoto ustanovení, není vázán svým projevem vůle směřujícím k uzavření smlouvy, pokud jej odvolal ve stanovené lhůtě. Odstoupení od smlouvy nemusí obsahovat odůvodnění a musí být dáno na vědomí prodávajícímu ve lhůtě dvou týdnů buďto písemně nebo vrácením věci; k dodržení lhůty postačí včasné odeslání.“

Jakékoliv další obohacení musí být vydáno.“

2. Běh lhůty počíná okamžikem, kdy spotřebitel obdrží jasné písemné poučení o svém právu na odstoupení od smlouvy, které mu způsobem odpovídajícím použitému komunikačnímu prostředku vyloží jeho práva a které obsahuje též jméno a adresu osoby, jíž má být adresováno prohlášení o odstoupení od smlouvy a údaj o počátku běhu lhůty a o úpravě uvedené v odst. 1 druhé větě. Pokud je poučení podáno po uzavření smlouvy, činí lhůta odchylně od odst. 1 druhé věty jeden měsíc. Musí-li být smlouva uzavřena písemně, běh lhůty nezačne, dokud není spotřebiteli zpřístupněn stejnopis smlouvy, písemná objednávka spotřebitele anebo kopie smlouvy či objednávky. Je-li počátek běhu lhůty sporný, nese důkazní břemeno prodávající.

3. Právo odstoupit od smlouvy trvá nejdéle šest měsíců od jejího uzavření. Při dodání zboží nepočíná běh lhůty před datem jeho doručení příjemci. Odchylně od ustanovení první věty právo na odstoupení od smlouvy neskončí, nebyl-li spotřebitel řádně poučen o svém právu odstoupit od smlouvy, v případě smluv uzavřených na dálku o finančních službách neskončí též tehdy, jestliže prodávající řádně nesplnil svou informační povinnost podle § 312c odst. 2 bodu 1.“

10. § 356 BGB, nazvaný „Právo na vrácení v rámci spotřebitelských smluv“, zní následovně:

„1. Jestliže to právní předpisy výslovně povolují, právo odstoupit od smlouvy stanovené v § 355 může být ve smlouvě nahrazeno neomezeným právem na vrácení, jestliže je smlouva uzavřena na základě prodejního prospektu. Za tímto účelem je třeba, aby byly splněny následující podmínky:

- 1) prodejní prospekt musí obsahovat jasné informace o právu na vrácení,
- 2) spotřebitel se mohl podrobně seznámit s prodejním prospektem v nepřítomnosti podnikatele a
- 3) spotřebiteli je právo na vrácení přiznáno písemnou formou.

[...]

11. § 357 BGB, nazvaný „Právní následky odstoupení od smlouvy a vrácení“, stanoví:

„1. Na právo na odstoupení od smlouvy a na vrácení se přiměřeně uplatní, není-li stanoveno jinak, zákonná ustanovení o odstoupení od smlouvy. Ustanovení § 286 odst. 3 se přiměřeně uplatní ohledně povinnosti vrácení plateb podle tohoto ustanovení; běh lhůty v něm stanovené počíná prohlášením spotřebitele o odstoupení od smlouvy nebo o vrácení. Lhůta týkající se povinnosti spotřebitele vrátit plnění přitom počíná běžet odesláním tohoto prohlášení a lhůta týkající se povinnosti prodávajícího vrátit plnění počíná běžet doručením tohoto prohlášení.

za zhoršení stavu věci, k němuž došlo v důsledku započetí jejího obvyklého užívání, pokud byl o této možnosti písemně informován nejpozději v okamžiku uzavření smlouvy, a pokud mu bylo sděleno, jak se může této povinnosti vyhnout. To neplatí, pokud bylo zhoršení věci způsobeno výlučně jejím přezkoušením. Ustanovení § 346 odst. 3 první věty bodu 3 se nepoužije, byl-li spotřebitel řádně poučen o svém právu odstoupit od smlouvy nebo dozvěděl-li se o něm jiným způsobem.

4. Další nároky neexistují.“

12. § 448 odst. 1 BGB, nazvaný „Náklady na dopravu a srovnatelné náklady“, zní následovně:

[...]

3. Spotřebitel má odchýlně od § 346 odst. 2 první věty bodu 3 povinnost uhradit náhradu

„1. Prodávající nese náklady za dodání věci, kupující náklady za převzetí a odeslání věci do jiného místa, než je místo plnění.“

III – Spor v původním řízení, předběžná otázka a řízení před Soudním dvorem

13. Žalovanou v původním řízení je společnost specializovaná na zásilkový prodej. Všeobecné prodejní podmínky této společnosti stanoví, že spotřebitel nese za dopravu paušální částku 4,95 eur a že si v případě odstoupení od smlouvy dodavatel tuto částku ponechá.

14. Žalobcem v původním řízení je sdružení spotřebitelů, které bylo řádně založeno podle německého práva. Proti žalované v původním řízení podal žalobu na zdržení se jednání, domáhající se toho, aby v případě odstoupení od smlouvy od spotřebitelů nepožadovala náklady na dopravu zboží.

15. Soud prvního stupně návrhu žalobce v původním řízení vyhověl.

16. Odvolání, které proti tomuto rozsudku podala žalovaná v původním řízení, Oberlandsgericht Karlsruhe zamítl.

17. Bundesgerichtshof, kterému byl předložen opravný prostředek „Revision“, konstatuje, že německé právo spotřebiteli v případě odstoupení od smlouvy formálně nepřiznává žádné právo na vrácení nákladů na dopravu objednaného zboží.

18. Pokud by však směrnice 97/7 byla vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby náklady na dopravu byly v případě odstoupení od smlouvy požadovány po spotřebiteli, § 312d odst. 1, § 357 odst. 1 první věta a § 346 odst. 1 BGB by musely být vykládány způsobem, který je v souladu s touto směrnicí v tom smyslu, že dodavatel musí spotřebiteli vrátit náklady na dopravu zboží.

19. I když část německé právní nauky podporuje výklad směrnice 97/7, který je pro spotřebitele příznivý, předkládající soud se domnívá, že není s to s požadovanou jistotou určit, zda tato směrnice má být vykládána v tomto smyslu.

20. V tomto ohledu uvádí několik argumentů formulovaných některými autory, kteří sdílejí opačný názor.

21. Zprvė výraz „en raison de l'exercice de son droit de rétractation“ [„z důvodu uplatnění jeho práva odstoupit od smlouvy“ – pozn. překladatele: tento výraz se v českém překladu příslušných ustanovení směrnice 97/7 nevyskytuje], obsažený ve francouzské verzi čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce druhé věty a čl. 6 odst. 2 druhé věty směrnice 97/7, podle kterých „jedinou platbou, jejíž zaplacení může být po spotřebiteli požadováno [z důvodu uplatnění jeho práva odstoupit od smlouvy], jsou skutečně vynaložené náklady spojené s vrácením zboží“, může být vykládán v tom smyslu, že se tato ustanovení týkají pouze nákladů vzniklých při uplatnění práva odstoupit od smlouvy s vyloučením nákladů na dopravu zboží, které již vznikly v okamžiku odstoupení od smlouvy. Ostatní jazykové verze směrnice 97/7 takový výklad podporují.

22. Zadruhé čl. 6 odst. 2 první věta směrnice 97/7 může být vykládán v tom smyslu, že nevylučuje, že by v případě odstoupení od smlouvy dodavatel uplatnil vzájemná práva za účelem získání kompenzace hodnoty plnění užitých spotřebitelem, která z důvodu jejich povahy nemohou být navrácena. S uvedeným článkem je tedy slučitelné připustit, že doprava je plněním dodavatele, na základě kterého spotřebitel musí jako náhradu vrátit hodnotu do výše nákladů na dopravu, a že povinnost vrácení dodavatele je proto snížena o výši těchto nákladů.

23. Zatřetí není jisté, že cíl ochrany spotřebitele, který je vyjádřen ve čtrnáctém bodě odůvodnění směrnice 97/7, ukládá rovněž vrácení nákladů na dopravu. Při běžném nákupu totiž spotřebitel musí rovněž nést náklady, které vzniknou v důsledku cesty do obchodu, nehledě na to, že k tomu, aby se do obchodu dostavil, musel rovněž věnovat čas v souvislosti s touto cestou do obchodu.

24. Bundesgerichtshof se tedy rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku.

„Mají být ustanovení článku 6 odst. 1 [prvního pododstavce] druhé věty a čl. 6 odst. 2 směrnice 97/7 [...] vykládána v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle níž mohou být po spotřebiteli požadovány náklady na dopravu zboží také tehdy, jestliže odstoupil od smlouvy?“

25. V souladu s článkem 23 statutu Soudního dvora žalobce v původním řízení, německá, španělská, rakouská a portugalská vláda,

jakož i Komise Evropských společenství předložili písemná vyjádření. Rovněž řeči těchto zúčastněných byly vyslechnuty na jednání, které se konalo dne 29. října 2009, s výjimkou španělské, rakouské a portugalské vlády, jejichž zástupci se na jednání nedostavili.

IV – Analýza

26. Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda je nutno ustanovení čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce druhé věty a čl. 6 odst. 2 směrnice 97/7 vykládat v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle které v rámci smlouvy uzavřené na dálku mají být náklady na dopravu zboží požadovány po spotřebiteli v případě, kdy tento spotřebitel uplatnil své právo odstoupit od smlouvy.

27. Úvodem je třeba poznamenat, že smlouvy uzavřené na dálku se vyznačují dvěma prvky. První určující prvek spočívá v tom, že při přípravě a v okamžiku uzavření smluv na dálku nejsou současně fyzicky přítomny obě smluvní strany – dodavatel a spotřebitel. Druhý charakteristický prvek spočívá v tom, že tyto operace jsou prováděny v rámci

systému prodeje nebo poskytování služeb na dálku organizovaného dodavatelem, který užívá výlučně komunikačních prostředků na dálku³.

28. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že k tomu, aby smlouva mohla spadat do působnosti směrnice 97/7, tyto dva určující prvky musejí nezbytně existovat při uzavření této smlouvy⁴. Plnění takové smlouvy, zvláště pokud jde o zásilkový prodej, jak je tomu ve věci v původním řízení, však s sebou nevyhnutelně nese nezbytnost zaslat zboží spotřebitelům. Při posouzení požadování nákladů na dopravu v případě odstoupení od smlouvy je třeba případně tuto skutečnost zohlednit.

29. Pro provedení tohoto posouzení je třeba určit, zda náklady na dopravu spadají pod pojem „náklady“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce druhé věty a čl. 6 odst. 2 směrnice 97/7. Jde tedy o to zjistit, zda je třeba tento pojem „náklady“ vykládat široce, jak tvrdí žalobce v původním řízení, španělská,

3 — Viz devátý bod odůvodnění, jakož i body 1 a 4 článku 2 směrnice 97/7.

4 — Viz v tomto ohledu Bernardeau, L., „La directive communautaire 97/7 en matière de contrats à distance“, *Cahiers de droit européen*, č. 1–2, Brusel, 2000, s. 122 a násl.

rakouská a portugalská vláda, jakož i Komise, či naopak úzce, jak tvrdí německá vláda. Odpověď na tuto otázku je třeba poskytnout nejen na základě doslovného a systematického výkladu ustanovení uvedené směrnice, ale také na základě posouzení účelu této směrnice.

30. Nejprve je třeba připomenout ustálenou judikaturu, podle které z požadavků na jednotné uplatňování práva Společenství vyplývá, že znění ustanovení práva Společenství, které neobsahuje žádný výslovný odkaz na právo členských států za účelem určení jeho smyslu a dosahu, musí být obvykle vyloženo autonomně v celé Evropské unii, přičemž se musí přihlídnout ke kontextu ustanovení a cíle sledovaného dotčenou právní úpravou⁵.

31. Zákonodárce Společenství, který použil pojem „náklady“ uvedený v čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice 97/7, jej přitom nepoužil s odkazem

na právo členských států. Je však nutno konstatovat, že tato směrnice žádnou výslovnou definici pojmu „náklady“ ani pojmu „náklady na dopravu“⁶ neobsahuje.

32. Pokud jde o kontext předmětných ustanovení, první věta čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 97/7 přiznává spotřebiteli rozsáhlé a bezpodmínečné právo odstoupit od smlouvy, když stanoví, že od smlouvy může odstoupit „bez sankcí a bez uvedení důvodu“. Druhá věta téhož čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce potvrzuje tuto myšlenku, podle které uplatnění práva odstoupit od smlouvy nesmí v zásadě mít negativní důsledky pro spotřebitele, když upřesňuje, že jedinou platbou, která může být po spotřebiteli požadována, jsou skutečně vynaložené náklady spojené s vrácením zboží. Výraz „jedinou platbou“ vyžaduje striktní výklad a této výjimce přiznává jedinečný charakter.

33. Článek 6 odst. 2 první věta směrnice 97/7 stanoví povinnost dodavatele „bezúplatně“

5 — Viz zejména rozsudky ze dne 18. ledna 1984, Ekro (327/82, Recueil, s. 107, bod 11), a ze dne 19. září 2000, Linster (C-287/98, Recueil, s. I-6917, bod 43).

6 — Výraz „náklady na dopravu“ se objevuje pouze v čl. 4 odst. 1 písm. d) směrnice 97/7, který uvádí právo spotřebitele, aby před uzavřením smlouvy na dálku měl k dispozici informace týkající se těchto nákladů.

vrátit „částky zaplacené“ spotřebitelem, uplatnil-li spotřebitel právo odstoupit od smlouvy. Článek 6 odst. 2 první věta tak tím, že stanoví zásadu „úplného vrácení“ všech částek, které spotřebitel zaplatil dodavateli, aniž by dodavatel mohl zadržet či požadovat po spotřebiteli jakékoli náklady, potvrzuje zásadu již uvedenou v témže čl. 6 odst. 1, podle které uplatnění práva odstoupit od smlouvy s sebou v zásadě nesmí nést žádnou sankci či finanční zátěž pro spotřebitele.

zjevně použita v množném čísle⁷. Argument, podle kterého je množné číslo užíváno z toho důvodu, že cena zboží může být zaplacena nejen v jediné splátce, ale rovněž rozdělena do několika splátek, přesvědčivý není, neboť nezohledňuje skutečnost, že i v případě několika splátek mají tyto platby tutéž právní povahu a každá spadá pod pojem „cena“.

34. Výraz „zaplacené částky“ použitý v tomto odstavci tudíž zahrnuje nejen kupní cenu zboží či odměnu za poskytnutou službu, ale také částky, které spotřebitel dodavateli zaplatil v souvislosti s uzavřením či plněním smlouvy na dálku, včetně nákladů na dopravu.

35. Pokud jde o vyjádření německé vlády, podle kterého pod výraz „zaplacené částky“ spadá pouze cena zboží či služby jakožto protiplnění spotřebitele za hlavní plnění dodavatele, je třeba poznamenat, že tato slova jsou v čl. 6 odst. 2 první větě směrnice 97/7

36. Systematický výklad uvedené směrnice rovněž podporuje široký rozsah výrazu „zaplacené částky“. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že tato směrnice užívá výslovně pojem „cena“ v několika ustanoveních, mimo jiné v souvislosti s informační povinností [čl. 4 odst. 1 písm. c)], v rámci výjimek z možnosti uplatnit právo odstoupit od smlouvy (čl. 6 odst. 3 druhá odrážka) a pokud jde o účinky zrušení úvěrové smlouvy uzavřené na dálku (čl. 6 odst. 4 první pododstavec první a druhá odrážka). Legislativní záměr naproti tomu v čl. 6 odst. 2 první větě směrnice 97/7 tento pojem „cena“ nepřebírá, ale užívá bezesporu širší výraz „zaplacené částky“.

7 — Německá verze („geleisteten Zahlungen“), anglická verze („sums paid“), španělská verze („sumas abonadas“) a italská verze („somme versate“) směrnice 97/7 pro tento výraz užívají rovněž množné číslo.

37. Neexistuje tedy žádná skutečnost, která by odůvodnila stanovisko, že se dosah výrazu „zaplacené částky“ omezuje pouze na cenu zboží či služby, která by nezbytně vyloučila povinnost vrátit ostatní náklady související se smlouvou, které spotřebitel zaplatil dodavateli v souvislosti se smlouvou uzavřenou na dálku.

38. Druhá věta čl. 6 odst. 2 směrnice 97/7 musí být vykládána ve světle tohoto zjištění a zásady „úplného bezúplatného vrácení“ stanovené v první větě téhož čl. 6 odst. 2. Tato druhá věta stanoví jedinou výjimku z použití této zásady, když upřesňuje, že „jedinou platbou“, jejíž zaplacení může být po spotřebiteli požadováno, jsou skutečně vynaložené náklady spojené s vrácením zboží.

39. Krom toho použití výrazů „bezúplatně“ v první větě a „jedinou platbou“ ve druhé větě svědčí rovněž ve prospěch širokého výkladu pojmu „náklady“, a tedy ve prospěch teze, podle které zákonodárce Společenství chtěl upravit právní a hospodářské důsledky odstoupení od smlouvy s ohledem na všechny

náklady související s uzavřením či plněním smlouvy uzavřené na dálku.

40. Pokud jde o výraz „en raison de“ („z důvodu“ – pozn. překladatele: tento výraz se v českém překladu příslušných ustanovení směrnice 97/7 nevyskytuje), který je uveden jak ve druhé větě čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 97/7, tak ve druhé větě čl. 6 odst. 2 této směrnice, podle nichž „jedinou platbou, jejíž zaplacení může být po spotřebiteli požadováno [z důvodu uplatnění jeho práva odstoupit od smlouvy], jsou skutečně vynaložené náklady spojené s vrácením zboží“, německá vláda tvrdí, že tento výraz odráží myšlenku, podle které uvedený článek 6 upravuje jen část případných nákladů, zejména nákladů, které vykazují příčinnou souvislost s uplatněním práva odstoupit od smlouvy. Záměrem zákonodárce Společenství tak nebylo upravovat všechny náklady související se smlouvou, ale upravit pouze náklady při odstoupení od smlouvy.

41. V tomto ohledu je třeba uvést, že se jednotlivé jazykové verze těchto dvou vět značně liší. I když jejich německá, anglická a francouzská verze užívají výrazy, které odrážejí

myšlenku příčinné souvislosti inherentní výrazu „en raison de [z důvodu]“⁸, nic to nemění na tom, že tomu tak není v případě španělské ani italské verze, které odkazují pouze na spotřebitele, *kteřý uplatňuje*⁹ své právo odstoupit od smlouvy¹⁰.

42. Ve světle těchto informací je třeba použít ustálenou judikaturu, podle které v případě odlišností mezi různými jazykovými verzemi ustanovení Společenství je třeba toto ustanovení vykládat s ohledem na účel právní úpravy, jejíž část tvoří¹¹.

43. V tomto ohledu lze vycházet ze čtrnáctého bodu odůvodnění směrnice 97/7, podle

8 — Francouzská verze („en raison de“), anglická verze („because of“) a německá verze („infolge“) užívají tentýž výraz.

9 — Kurziva provedena autorem tohoto stanoviska.

10 — Ve španělské verzi čl. 6 odst. 1 druhá věta směrnice 97/7 („El único gasto que podría imputarse al consumidor es el coste directo de la devolución de las mercancías al proveedor“), ani čl. 6 odst. 2 druhá věta uvedené směrnice, jehož znění se mírně liší od znění čl. 6 odst. 1 této směrnice („Unicamente podrá imputarse al consumidor que ejerza el derecho de rescisión el coste directo de la devolución de las mercancías“), na tuto příčinnou souvislost neodkazují. Zmínují pouze spotřebitele, *kteřý uplatňuje* své právo odstoupit od smlouvy. Italská verze obsahuje tutéž větu v obou odstavcích („Le uniche spese eventualmente a carico del consumatore dovute all'esercizio del suo diritto di recesso sono le spese dirette di spedizione dei beni al mittente“), aniž by odkazovala na příčinnou souvislost.

11 — Viz rozsudek ze dne 27. října 1977, Bouchereau (30/77, Recueil, s. 1999, bod 14).

kteřého „náklady, které nese při uplatnění práva odstoupit od smlouvy spotřebitel, musí být omezeny na skutečně vynaložené náklady spojené s vrácením zboží“¹². Významná je skutečnost, že výraz „při uplatnění“ je užit ve stejných jazykových verzích směrnice 97/7, ve kterých je v článku 6 této směrnice užit výraz „en raison de [z důvodu]“. Soudní dvůr, který učinil tentýž odkaz na tento čtrnáctý bod odůvodnění, v rozsudku Messner uvedl, že zákaz požadovat po spotřebiteli jiné náklady než skutečně vynaložené náklady spojené s vrácením zboží, který je stanoven v článku 6 směrnice 97/7, má za cíl zajistit, aby právo odstoupit od smlouvy nemělo „pouze formální charakter“¹³, jelikož pokud by takový zákaz neexistoval, spotřebitel by mohl být od využití tohoto práva odrazen¹⁴.

44. Je-li cílem uvedeného článku 6 směrnice 97/7 neodrazovat spotřebitele od uplatnění

12 — V tomto ohledu ze srovnání různých jazykových verzí nevyplývají odlišnosti. Německá verze („müssen die Kosten, die, wenn überhaupt, vom Verbraucher im Fall der Ausübung des Widerrufsrechts getragen werden, auf die unmittelbaren Kosten der Rücksendung der Waren begrenzt werden“), anglická verze („the costs, if any, borne by the consumer when exercising the right of withdrawal must be limited to the direct costs for returning the goods“), španělská verze („los costes en que, en su caso, incurra el consumidor cuando lo ejercite deben limitarse a los costes directos de la devolución de la mercancía“) a italská verze („che è necessario limitare ai costi diretti di spedizione dei beni al mittente gli oneri – qualora ve ne siano – derivanti al consumatore dall'esercizio del diritto di recesso“) čtrnáctého bodu odůvodnění neuvádějí výraz „en raison de [z důvodu]“, ale všechny odkazují pouze na uplatnění práva odstoupit od smlouvy.

13 — Rozsudek ze dne 3. září 2009 (C-489/07, Sb. rozh. s. I-7315, bod 19).

14 — Tamtéž.

jeho práva odstoupit od smlouvy, není přitom možné tutéž směrnici vykládat ve smyslu, že opravňuje členské státy k tomu, aby v případě odstoupení od smlouvy umožnily, že náklady na dopravu ponese spotřebitel. Toto uložení povinnosti by bezpochyby představovalo negativní finanční důsledek, který by mohl spotřebitele odradit od využití předmětného práva – a to nikoli pouze v případě nákupu zboží malé hodnoty, kdy náklady na dopravu mohou představovat významnou část částky zaplacené spotřebitelem.

45. Navíc, jak Soudní dvůr uvedl ve výše uvedeném rozsudku Messner, právo odstoupit od smlouvy má vyvážit nevýhodu vyplývající pro spotřebitele ze smlouvy uzavřené na dálku tím, že mu poskytuje přiměřenou dobu na rozmyšlenou, během níž má možnost nabytého zboží přezkoumat a vyzkoušet¹⁵.

46. V případě „klasické“ kupní smlouvy totiž spotřebitel a) má možnost předmět prodeje přezkoumat, b) rozhodne bezprostředně o tom, zda smlouvu uzavře či nikoli a c) v případě, že smlouvu uzavře, může volně zvolit mezi různými možnostmi, a sice zda

sám koupené zboží odebere, čímž se vyhne nákladům na dopravu, či zda tento úkol svěří společnosti dle svého výběru, čímž optimalizuje náklady. V případě smlouvy uzavřené na dálku naproti tomu a) o podmínkách a způsobech dopravy rozhoduje dodavatel, b) uzavření smlouvy je podmíněno tím, že lze od ní odstoupit a c) způsob vrácení zboží volí spotřebitel.

47. Pokud jde o smlouvu uzavřenou na dálku, směrnice 97/7 v zájmu co nejlepšího zajištění rovnováhy rozdělení nákladů poskytuje členským státům možnost, aby po spotřebiteli požadovaly skutečně vynaložené náklady spojené s vrácením zboží, to znamená finanční důsledky jeho volby, neboť jestliže spotřebitel zvolí mimořádně nákladný a nepřiměřený způsob vrácení zboží v porovnání s hodnotou zboží, není spravedlivé, aby náklady na toto vrácení nesl dodavatel vzhledem k tomu, že dodavatel nemá pravomoc ovlivnit rozhodnutí spotřebitele týkající se způsobu této dopravy.

48. Skutečnost, že náklady na dopravu v případě odstoupení od smlouvy nese dodavatel, spadá pod tutéž logiku spravedlivého rozdělení nákladů, neboť v případě zaslání zboží spotřebiteli může dodavatel volně zvolit

¹⁵ — Bod 20.

způsob dopravy, a sice buď sám zboží dopraví nebo tento úkol svěří subdodavatelskému podniku či společnosti specializované v této oblasti.

49. Skutečnost, že dodavatel nese náklady na dopravu v případě odstoupení od smlouvy ze strany spotřebitele, lze vysvětlit krom toho z hospodářského hlediska. V případě smlouvy uzavřené na dálku se totiž dodavatel obvykle zbavuje nezbytnosti spravovat obchod či obchodní prostory, a v důsledku toho ušetří náklady s tím související. Finanční zátěž, kterou pro dodavatele představují náklady na dopravu v případě odstoupení od smlouvy – které se krom toho netýká všech uzavřených smluv – je tak vyvážena úsporami, kterých dosahuje tím, že nenese náklady související s řízením obchodu.

50. Z důvodu všeho předcházejícího by rovnováha rozdělení rizik a nákladů v případě smlouvy uzavřené na dálku, od které spotřebitel odstoupil – přičemž toto odstoupení od smlouvy směrnice 97/7 ve prospěch spotřebitele stanoví – byla narušena, pokud by nad rámec nákladů spojených s vrácením zboží, jejichž náhradu členské státy mohou spotřebiteli uložit, spotřebitel musel nést i náklady na dopravu zboží.

51. Naproti tomu nelze sdílet vyjádření německé vlády, podle kterého by skutečnost, že by dodavatel v případě odstoupení od smlouvy nesl náklady na dopravu, představovala úplně nové uspořádání smluvního vztahu, přičemž by tak docházelo k nepřijatelnému zásahu do vztahu mezi stranami.

52. Toto stanovisko není přesvědčivé, jelikož nezohledňuje skutečnost, že směrnice 97/7 upravuje, který subjekt nese náklady, pouze v případě, že spotřebitel uplatní právo odstoupit od smlouvy. Skutečností, že dodavatel musí v případě odstoupení od smlouvy vrátit náklady na dopravu zaplacené spotřebitelem, není nijak dotčena otázka, který subjekt hradí tyto náklady při plnění smlouvy, jejíž úprava zůstává v pravomoci členských států a hospodářských subjektů.

53. Obdobně není přesvědčivý argument, který německá vláda uplatňuje na podporu své teze, když dodává, že zprvým cílem směrnice 97/7, která členským státům umožňuje, aby stanovily, že spotřebitel ponese náklady na dopravu, je to, aby pro spotřebitele byla vytvořena situace odpovídající situaci spotřebitele, který při nákupu v obchodě nebo v butiku musí nést náklady na cestu do obchodu, a zadruhé není spravedlivé

požadovat, aby dodavatel nesl náklady na dopravu v případě odstoupení od smlouvy, stejně tak jako by nebylo přijatelné ukládat prodávajícímu náklady na cestu kupujícího, který se po zvážení, že zboží vystavené v obchodě neodpovídá jeho očekávání, nakonec rozhodne, že jej nekoupí.

spotřebitel. Z důvodu těchto charakteristických rysů náklady na cestu odpovídají na funkční úrovni spíše nákladům na přístup do systému komunikace na dálku, jako jsou například náklady na zavedení internetového připojení. Cílem tohoto přístupu je totiž rovněž zavést kontakt mezi dodavatelem a spotřebitelem. Náklady s tím související nese nesporně spotřebitel.

54. Tato teze týkající se rovnocennosti mezi náklady na dopravu a náklady na cestu musí být odmítnuta na základě jak právních, tak funkčních úvah.

55. Jednak zatímco náklady na cestu do obchodu z právního hlediska představují náklady, které souvisejí s přípravou a uzavřením smlouvy, náklady na dopravu vznikají vždy ve stádiu plnění smlouvy.

57. Pokud jde o právní důsledky odstoupení od smlouvy, a zvláště o povinnost vzájemného vrácení plnění, kterou zmínil jak předkládající soud, tak německá vláda, je třeba přezkoumat, zda se v projednávaném případě použije judikatura stanovená v rozsudku Schulte¹⁶. V tomto rozsudku Soudní dvůr v souvislosti s povinností uvedení věcí do jejich původního stavu uvedl, že směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory¹⁷ nebrání tomu, aby vnitrostátní právní úprava stanovila povinnost pro spotřebitele v případě odstoupení od smlouvy o půjčce nejen splatit částky získané na základě této smlouvy, ale zaplatit věřiteli ještě úroky ve výši běžné na trhu¹⁸.

56. Dále pak účelem cesty spotřebitele do obchodu je zkontaktovat se s dodavatelem, a náklady, které při cestě vzniknou, nese

16 — Rozsudek ze dne 25. října 2005 (C-350/03, Sb. rozh. s. I-9215).

17 — Úř. věst. L 372, s. 31; Zvl. vyd. 15/01, s. 262.

18 — Výše uvedený rozsudek Schulte, bod 93.

58. Tuto judikaturu v projednávaném případě v souvislosti s vrácením nákladů na dopravu v návaznosti na odstoupení od smlouvy uzavřené na dálku použít nelze, a to ze tří důvodů.

59. Zprv, věcná působnost směrnice 85/577 se liší od věcné působnosti směrnice 97/7, která je relevantní v projednávaném případě, jelikož se tyto dvě směrnice týkají dvou typů smluv, které se liší svou povahou a svým předmětem, a sice smlouvy o půjčce a kupní smlouvy uzavřené na dálku.

60. Zadruhé se okolnosti věci v původním řízení liší od okolností věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek Schulte. V uvedené věci se jednalo o otázku vrácení finančních výhod, a sice úroků, které spotřebiteli vznikly v důsledku užívání určitého kapitálu, zatímco v projednávané věci jde nikoli o vrácení takové výhody, kterou získal spotřebitel, ale naopak o vrácení částek, které spotřebitel zaplatil dodavateli.

61. Zatřetí článek 6 směrnice 97/7 představuje výraz přístupu, který je odlišný

v porovnání s myšlenkou prosté povinnosti vrácení uvedenou v čl. 5 odst. 2 směrnice 85/577¹⁹. Tento článek stanoví vyšší ochranu spotřebitele z důvodu jeho nepříznivého postavení souvisejícího se specifickým rázem smlouvy uzavřené na dálku, když tomuto spotřebiteli poskytuje právo na úplné bezúplatné vrácení částek zaplacených dodavateli v případě odstoupení od smlouvy, tedy právo, které jde nad rámec prostého předání věci v jejich původním stavu.

62. Německá vláda konečně tvrdí, že vzhledem k tomu, že směrnice 97/7 je směrnicí zavádějící minimální harmonizaci, členské státy si v určitých oblastech, jako je oblast důsledků odstoupení od smlouvy, zachovávají pravomoc tyto oblasti i nadále upravovat svými předpisy.

63. V tomto ohledu je třeba uvést, že i když směrnice 97/7 ukládá v současné době minimální harmonizaci v oblasti smluv uzavřených na dálku, nic to nemění na tom, že její článek 14 stanoví pro členské státy možnost zavést nebo ponechat v platnosti přísnější

19 — Podle čl. 5 odst. 2 směrnice 85/577 „[z]aslání oznámení má za následek, že spotřebitel je zproštěn všech závazků vyplývajících ze zrušené smlouvy“.

ustanovení pouze za účelem zajištění vyššího stupně ochrany spotřebitele. Vnitrostátní pravidlo, podle kterého kupující nese náklady na dopravu v případě, kdy odstoupí od smlouvy, přičemž mu tak nejsou v plném rozsahu vráceny částky zaplacené dodavateli, přitom nelze kvalifikovat jako ustanovení, které má zaručit spotřebiteli vyšší stupeň ochrany, než je stupeň ochrany stanovený v uvedené směrnici.

uvedené směrnice obsahuje ustanovení týkající se vrácení nákladů souvisejících se smlouvou uzavřenou na dálku a že tedy pravidlo týkající se toho, který subjekt nese náklady, včetně nákladů na dopravu, nelze kvalifikovat jako „další“ podmínku nebo opatření pro uplatnění práva odstoupit od smlouvy, které touto směrnicí upraveny nejsou.

64. Navíc se zdá, že ani pozdější argument uplatněný německou vládou, podle kterého čtrnáctý bod odůvodnění směrnice 97/7, který upřesňuje, že „je věcí členských států, aby stanovily další podmínky a opatření pro uplatnění práva odstoupit od smlouvy“, a tím ponechává na volném uvážení členských států, aby upravily otázku, který subjekt ponese náklady na dopravu, přesvědčivý není. Tato teze naráží na skutečnost, že článek 6

65. S ohledem na předcházející úvahy se domnívám, že druhá věta čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 97/7 a odstavec 2 téhož článku 6 této směrnice musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, v souladu s níž má v rámci smlouvy uzavřené na dálku v návaznosti na uplatnění svého práva odstoupit od smlouvy náklady na dopravu zboží nést spotřebitel.

V – Závěry

66. S přihlédnutím ke všem předcházejícím úvahám navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžnou otázku položenou Bundesgerichtshof odpověděl následovně:

„Druhá věta čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených

na dálku a odstavec 2 téhož článku 6 této směrnice musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, v souladu s níž má v rámci smlouvy uzavřené na dálku v návaznosti na uplatnění svého práva odstoupit od smlouvy náklady na dopravu zboží nést spotřebitel.“